

プロフィシエンシー重視の教育をめざす
——「使える日本語」を身につけよう——

嶋田 和子

今、教育現場では「どんな課題が、どのようにできるのか」に重点を置いた教育、すなわち「プロフィシエンシー重視の教育実践」への関心が高まってきている。それは、学習者が「使える日本語」を身につけるためには、語彙や文法の知識の獲得ではなく、そうした知識を使って何ができるかを考えて教育することの重要性が、教育現場において十分に理解されてきたことによる。本稿では、「プロフィシエンシー重視の教育実践」を進めるにあたって留意すべき点として、タスク先行型であること、正確さ重視からの解放、縦軸思考で能力を捉えることなど幾つかのポイントをあげ、さらに初級読解教材を活用した教育実践例を提示する。また、教育現場を変えるには、教師の言語教育観の見直しが求められることから、教師の意識改革の重要性に触れ、「教師＝教える人、学習者＝教わる人」という関係性からの解放について述べる。

Aiming at Proficiency-oriented Teaching
——to Acquire Practical Japanese——

SHIMADA Kazuko

”What task is done and how : proficiency-oriented practical teaching” arouses more interests in the field of teaching practice. Because now it came to be understood well that proficiency is very important in the teaching practice. For learners it is more important what can be done with words and grammar they have learned than to learn them.

This paper indicates the points to be considered to promote “proficiency-oriented teaching” such as task proceeding teaching, liberation from the overestimation of correctness and to grasp the ability to gradually develop. At the same time this paper presents an example of teaching practice utilizing preliminary reading material. To change the teaching class the teacher’s way of thinking about language teaching should be reviewed once more. This paper refers to the importance of teacher’s awareness and getting away from the belief of “teacher=giver, learner=receiver”.

日本語学習者の作文の誤用への気づきと修正

石橋 玲子

本稿では、中級日本語学習者 64 名を対象に学習者の産出した作文に対する誤用への気づきとその修正の正確さを作文への自己修正、ピア修正、誤用箇所を提示した教師の非明示的フィードバックで検討した。分析の結果、以下のことがわかった。(1) 自己修正とピア修正では気づき数及び修正数に統計的に有意な差はなく、気づいた誤用箇所には両グループとも高い正修正率を示した。(2) 教師の誤用箇所提示のフィードバックは、全体の誤用への正修正は 52% で、残りの 48% が誤修正か無修正であった。以上より、作文教育では、学習者に誤用への気づきの機会を与えること、さらに、学習者の気づきが生じ修正活動をした箇所での誤修正や無修正箇所への教師の明示的で明確なフィードバックが作文の正確度の向上、言語習得の促進に必要であることが示唆された。

Noticing and repairing of errors in JFL learners' writings

ISHIBASHI Reiko

This study examined JFL learners' ability to notice and repair errors through self-repair, peer-repair, and implicit feedback from teachers. 64 participants divided into self-repair group and peer-repair group were requested to find errors in their writings and repair them. The results showed that there was no significant difference in the number of errors noticed and repaired between the two groups, and that learners of both groups could make necessary repairs in most cases. In the next research, all participants were asked to correct the errors underlined by the teacher. The results revealed that in 48% of the cases, the repairs made were inaccurate or there were no corrections by learners. The results suggested that opportunities for learners to notice and repair errors, and precise feedback from teachers on inaccurate or no corrections should be provided to improve learners' writing accuracy and promote second language acquisition.

タイの高校における日本語学習者の日本語学習に対するビリーフ ——バンコクにある国立高校の日本語学習者を対象に——

Supornpan JITBANTAO

本研究では、タイの高校における日本語学習者および教師の日本語学習に対するビリーフを分析、比較した。バンコクにある国立高校 16 校の日本語を専攻している高校三年生 505 名および日本語教師 30 名(うち日本人 8 名)に、日本語学習に関するビリーフ 50 項目について 5 段階で賛否を問うアンケート調査を実施した。

調査の結果、タイの高校生は動機付けが強い特徴を持つことが示された。すなわち動機づけの重要性がより高いのが高校における日本語教授の際の特徴であり、タイの高校教師はさらに動機づけを高め、高く維持できるよう意識する必要があると考えられる。次に学習者は日本語学習において、単語や漢字、文法といった大学入試に必要な項目を重視していることが明らかになったが、教師側はタイの中等教育のカリキュラムに従いコミュニケーション能力の向上を重視する傾向が見られた。教師は会話力指導を重視しつつも、同時に大学入試対策も意識した指導を心がけなくてはならないことが示された。

การศึกษาความเชื่อ(Belief)ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชาวไทย -กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร-

สุพรพันธ์ จิตบรรเทา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อ(Belief) ในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ของผู้เรียนชาวไทยและครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อ(Belief) ในการเรียนจากประชากรวิจัย กรณีศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีแผนการเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับม.6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน เป็นนักเรียน จำนวน 505 คน และครูผู้สอน จำนวน 30 คน(ชาวญี่ปุ่น 8 คน)

ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนและครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชาวไทย มีความเชื่อ(Belief)ด้านบวกและมีแรงจูงใจสูง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่น และนักเรียนให้ความสำคัญในการเรียนคำศัพท์ คำขวัญ ไวยากรณ์ ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลจากข้อสอบของการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในด้านของครูผู้สอนมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับการสอนตามหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ที่มุ่งเน้นการเพิ่มความสามารถในการสื่อสาร

ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญในการที่ ถึงจะสอนเกี่ยวกับบทสนทนาก็ตาม ก็ต้องตระหนักว่าในขณะที่เดียวกันนั้น ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับข้อสอบที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน

談話における「～てくれる」と「～てもらう」の習得
——タイ語を母語とする学習者を対象に——

Tewich SAWETAIYARAM

本研究では、タイ語を母語とする日本語学習者を対象に、「～てくれる」と「～てもらう」の習得を分析した。調査は、タイで日本語を学習しているタイ語を母語とする学習者 63 名を対象とした。彼らの日本語能力を上位群と下位群に分け、さらに、ベースラインデータとして日本語母語話者 30 名を対象にデータを取った。調査方法は、4 コマ漫画のオーラルナレーション、計 6 つである。調査の結果、以下のことが明らかになった。(1) 日本語能力が低い学習者は「～てくれる」を多く使用するのに対し、日本語母語話者は「～てもらう」を多く使用する傾向がある。(2) 「～てくれる」或いは「～てもらう」を使用しなければならない場面では、その使用は日本語能力が上がると進むが、日本語能力が上がっても、日本語母語話者との間に差が見られる。(3) 学習者は「無使用」と「形式・助詞の誤用」を起こした。日本語能力が上がると「無使用」は少なくなるが、「形式・助詞の誤用」は多く残る。

การเรียนรู้รูป [~tekureru] [~temorau] ในการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง--กรณีของนักศึกษาชาวไทย--

เตวิช เสวตไอยาราม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิจัยการเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นรูป [~tekureru][~temorau] ในการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงของนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจเป็นนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจำนวน 63 คนและได้สำรวจชาวญี่ปุ่นจำนวน 30 คนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ กลวิธีที่ใช้ในการสำรวจคือให้กลุ่มตัวอย่างดูภาพการ์ตูน 4 ช่องและให้พูดบรรยายภาพนั้นโดยให้คิดว่าตนเองเป็นผู้ผ่านเหตุการณ์นั้นจริง ภาพการ์ตูน 4 ช่องที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 6 ภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาชาวไทยที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นไม่สูงจะใช้ [~tekureru] มาก ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นจะใช้ [~temorau] มากกว่า (2) ในสถานการณ์จริงที่จำเป็นต้องใช้ [~tekureru][~temorau] นักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นสูงจะสามารถใช้ได้ดีกว่านักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นไม่สูง แต่ก็ยังพบความต่างในการใช้ระหว่างชาวญี่ปุ่นกับนักศึกษาอยู่ (3) ข้อผิดพลาดของนักศึกษาที่พบในการวิจัยมี 2 อย่าง คือ 1. ใช้รูป [~tekureru][~temorau] แต่คำช่วยผิด หรือใช้รูปไวยากรณ์ที่ไม่สามารถใช้ได้ 2. มักไม่เติมรูป [~tekureru][~temorau] โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นไม่สูง

タイ中等教育における日本語学習動機と学習行動との関係
——積極的に学習行動を行う上位群と下位群の比較——

吉川 景子

本稿ではタイの高校生の日本語学習動機と学習行動について、積極的に学習行動を行っている学習者（High 群、以下 Hi 群）とそうでない学習者（Low 群）との間に、どんな動機の差があるのかを分析し、動機と学習行動との関係について考察した。

その結果、Hi 群には「日本人・日本文化への興味、相互理解」、「将来」、「実用的志向」、「誘発的志向」の4つの因子が、Low 群には「直接体験」、「実用的志向」、「ポップカルチャーへの興味」、「誘発的志向」の4つの因子が認められた。また Hi 群はまず日本という国・文化・日本人に興味をもち、日本語学習のきっかけとなり、それが実際の学習行動につながっていることが、Low 群は日本語学習自体に興味を持っていること、日本語は簡単そうだと思っている学習者が行動に移す傾向があることがわかった。学習行動の内容については Hi 群、Low 群に差は見られず、授業や宿題などの基本事項において積極的に取り組んでいることが明らかになった。

The Relationship between Motives for Learning Japanese Language and Learning-action at Secondary Schools in Thailand: A Comparison between Active Learners and the others

YOSHIKAWA Keiko

This paper aims to examine the relationship between motives for learning Japanese language and learning-action of high school students in Thailand, comparing active learners (Higher-group) and the others (Lower-group).

The results indicated that motives of Higher-group were composed of 4 factors as “Interest in Japanese People and Culture, Mutual Understanding”, “Future”, “Practical Orientation”, and “Incentive Orientation” and that of Lower-group were composed of 4 factors as “Direct Experience”, “Practical Orientation”, “Interest in Pop-culture”, and “Incentive Orientation”. It was also revealed that Higher-group learners first got interested in Japan, Japanese culture and people, and then it led to learning-action. Lower-group learners who was interested in learning Japanese language itself or who thought Japanese language seemed to be easy, took learning action.

バンコクに拠点をおく日本語ガイドに求められるもの
——ベテランガイドへのインタビューに基づいて——

千葉真人・高田知仁

本調査の目的は、(1)経験 10 年以上のベテランガイド(以下、EG)がよく日本人観光客(ツアー客)を案内する観光地、(2)EG が考えるガイドとして必要な能力や知識、(3)日本人観光客によくあるトラブルとそれに対する対処法の 3 点を明らかにすることである。10 人の EG に対する面接調査の結果、以下の 5 点が明らかになった。1)EG が日本人観光客をよく案内する観光地は全部で 11 あり、バンコクおよびタイ中部に集中している。(2)日本語ガイドに求められる読む能力は「予定表が読める」能力であるが、書く能力はそれほど必要ではない。(3)読み書き能力以外で求められる言語能力は、わかりやすい発音で話す能力、難しい専門用語がわからないときでも違う言葉で言い換えられる能力と「～です・ます」体で話せる能力の 3 つである。(4)言語以外で求められる知識・能力は「タイを知ること」と「日タイの違いを知ること」である。(5)日本人観光客に比較的好く起こるトラブルは「盗難」、「貴重品紛失」や「健康」など 6 種類ある。

The Knowledge and Skills Required for a Thai Tour Guide of Japanese Tourists Who is Based at Bangkok: Based on the Interviews with Experienced Thai Tour Guides of Japanese Tourists

CHIBA Masahito, TAKATA Tomohito

The purpose of this paper was to examine: 1) The tourist places which experienced Thai tour guides of Japanese tourists (EG) take Japanese tourists frequently; 2) The skills, abilities and knowledge which EG consider as important in guiding Japanese tourists; and 3) The troubles which Japanese tourists encounter frequently and the ways EG prevent and deal with them. From the results of the interviews with the 10 incumbent EG, we concluded that: 1) There are 11 “most important tourist places”; 2) A tour guide of Japanese tourists has to read a tour schedule. But writing ability of Japanese has less importance than reading ability; 3) EG considers pronunciation, communication strategies and use of polite style of speech as important, but the accuracy of grammar is considered as less important; 4) A tour guide of Japanese tourists must have knowledge about their own country and knowledge about the differences between Japan and Thailand; and 5) There are six types of the frequently occurring troubles.

ピア・ラーニングにおける「ファシリテーターとしての教師」
——理論と実践からみる教室内における二つのファシリテーション——

加藤伸彦

本論文は学習者同士が学びあう活動、すなわちピア・ラーニング(協働学習)における「ファシリテーター(facilitator)」としての教師の役割を、教室内における学習者へのファシリテーション(facilitation、支援)として理論的・実践的観点から論じるものである。第一に過去の議論を基盤に「ファシリテーターとしての教師」そして「ファシリテーション」の基本的枠組みについて述べ、次には筆者の実践をその二点を中心とした観点から分析を行う。

本論においては主要な論点は 1.一般的なファシリテーターの役割、2.言語教育におけるファシリテーターとしての教師の役割、3.実践での具体的な役割の三点である。これらの三点はこれまでの議論と筆者の幾つかの実践から立ち上ってきたものであり、この三点への回答によってピア・ラーニングの中の教師の役割について仮説を提出するものである。

“Teacher as Facilitator” in peer learning
-Two facilitations in classroom viewed by theory and practice-

KATO Nobuhiko

This thesis discusses the role of “teacher as facilitator” in an activity called as peer learning (collaborative learning) that learners learn each other as facilitation to learners in classroom from theoretical and practical viewpoint. Firstly, I will discuss about basic concept of “teacher as facilitator” and “facilitation” from past argument. Secondly, I will analyze my practice from two points of the above-mentioned.

The main points under discussion at this thesis are 1.The role of general facilitator 2.The role of facilitator in language teaching 3.The concrete role in practice. These three points are rose from past arguments and some own practices. I will present a hypothesis about the role teacher in peer learning by answer to above three points.

専門職としての日本語教員の養成 ——タイ・コンケン大学の事例研究——

西野 藍、平田 真理子

近年、海外での日本語教員養成の調査研究が進んでいる。特に中等教員(公務員)養成の場合、その国家の教育理念や指針、政策を踏まえて分析する姿勢が求められる。本稿の目的はタイの教育改革で提示された「専門職としての教員(Wichachip Khru)」の理念が日本語教員養成の現場にどう反映され、現実はどう影響を及ぼしているかを具体的に示すことである。同理念は教育専門職免許と「教育専門職スタンダードおよび倫理規程(Education Professional Standards)」を制度的な枠組みとしている。調査の結果、対象としたコンケン大学日本語教育専攻のカリキュラムはその科目構成と内容の双方で同スタンダードに準拠しており、学生は5年をかけて専門職としての教員に必要な知識及び経験を体系的に得ていることがわかった。一方、同理念が実際の教育現場で具体化され運用される中での課題も見えてきた。これについては1年間の日本語教育実習の現況を例として論じる。

การฝึกฝนคนให้มีความรู้ด้านวิชาชีพครูสอนภาษาญี่ปุ่น
- กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย -

NISHINO Ai, HIRATA Mariko

หลายปีที่ผ่านมา ในต่างประเทศหลายประเทศกำลังวิจัย ทดสอบ และฝึกฝนคนให้เป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่น เช่น มีการฝึกสอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาล ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้หลักเกี่ยวกับการสอน นโยบาย มาตรฐานชีวิต รวมทั้งความเข้าใจในระบบการศึกษาของประเทศนั้นๆ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนถึงแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาชีพครู การฝึกฝนคนให้เป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่น ทั้งแนวความคิด ผลกระทบ การสะท้อนปัญหา และการปรับปรุงการสอนที่ประเทศไทย รวมทั้งแนวคิดเรื่องการได้รับใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานการศึกษาอย่างมืออาชีพ

ผลของการศึกษาพบว่า หลักสูตรนักศึกษาวิชาเอกการสอนภาษาญี่ปุ่น ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้นมีมาตรฐานเดียวกันกับมาตรฐานการศึกษาวិชาชีพทั้งเนื้อหาและวิชาที่สอน นักศึกษาได้รับประโยชน์ทั้งจากประสบการณ์และความรู้ตลอดระยะเวลาที่เรียน 5 ปี เพื่อที่จะเป็นครูได้อย่างแท้จริง

อีกด้านหนึ่งที่นำเสนอคือ ปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อนำมาใช้ในการทางปฏิบัติให้ชัดเจนขึ้น โดยการยกตัวอย่างและอธิบายสถานการณ์ปัจจุบันของการเป็นนักศึกษาปฏิบัติการสอนภาษาญี่ปุ่นในระยะเวลา 1 ปี

タイ日教師間の協働に焦点を当てたワークショップの実践 ——第 15 回ラチャ会セミナーを通して——

松尾憲暁・香月裕介

タイ人教師と日本人教師が共に働く日本語教育機関では、互いが異なる価値観と向き合い、自己の価値観を変容させていくことが重要となるが、実際の現場においてそのような時間・場を意識的に設けることは少ない。このような現状を踏まえ、著者らは「ラチャパットの日本語教育を考える会」(通称・ラチャ会)において、「タイ人教師、日本人教師の仕事内容を知り、それぞれの役割について見直す」「よりよい仕事の取り組み方について考える」ことを目的としたセミナーを実施した。

本稿では、そのセミナーの中で行った、タイ人教師と日本人教師が協働で作上げる「協働型ワークショップ」に焦点を当て、その実践例を示すとともに、ワークショップ時の参加者の振り返りやセミナー終了後の参加者からのコメントやアンケートについてまとめた。その結果、セミナー及びワークショップの組み立て方・進め方に関してはまだ改善の余地が残るものの、参加者が自ら協働について考え、価値観を変容させていったことが窺えた。

รายงานการปฏิบัติจริงการทำเวิร์กช็อปที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ชาวไทยและชาวญี่ปุ่น ——งานสัมมนา ราชาหะ ครั้งที่ 15——

MATSUO Noriaki, KATSUKI Yusuke

การหันหน้าเข้าหากันเพื่อทำความเข้าใจทัศนคติที่ต่างกันและปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองนั้น มีความจำเป็นยิ่งในสถาบันที่จัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นที่มีอาจารย์ชาวไทยและชาวญี่ปุ่นทำงานร่วมกัน แต่ในที่ทำงานจริงๆ การหาโอกาสและจัดสรรเวลาสำหรับการทำความเข้าใจร่วมกันนั้นมีน้อย จากสภาพการณ์ปัจจุบันเช่นนี้ทางกลุ่มผู้แต่งบทความ“กลุ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏ”(ชื่อย่อ: ราชาหะ) จึงได้จัดสัมมนาขึ้น โดยมีเป้าหมายคือ “เรียนรู้ภาระงานของอาจารย์ชาวไทยและอาจารย์ชาวญี่ปุ่น แล้วพิจารณาบทวนบทบาทหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย” และ “ร่วมกันคิดเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทความนี้ จะมุ่งเน้นไปที่ “การทำเวิร์กช็อปในรูปแบบของการทำงานร่วมกัน” ซึ่งอาจารย์ชาวไทยและอาจารย์ชาวญี่ปุ่นได้รวมกลุ่มกันในงานสัมมนาครั้งนี้ นอกจากผลรายงานการปฏิบัติจริงแล้วยังมีสรุปความคิดเห็นในระหว่างการทำเวิร์กช็อป รวมถึงข้อคิดเห็นและผลของแบบสอบถามภายหลังเสร็จสิ้นการสัมมนาด้วย ผลคือ ได้ทราบว่ารูปแบบการสัมมนาและการจัดทำเวิร์กช็อปนั้นยังต้องมีการแก้ไขปรับปรุง แต่ผู้เข้าสัมมนาได้คิดและมีทัศนคติเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเปลี่ยนไป

タイ人日本語学習者の発話に見られる標識

水野吉徳

本稿では ACTFL (American Council on the Teaching of Foreign Language) によって作成された OPI (Oral Proficiency Interview) の手法で集めたデータを初級、中級、上級話者に分け、発話内で多く見られる表現を形態素分析ソフト等で割り出し、そのレベルの標識とすることによりタイ人日本語学習者の発話のレベルが査定できることを提案する。その結果、3 つの特徴が浮かび上がった。第 1 に、ある形態素がレベルとともに徐々に増えていくもの。第 2 に、ある形態素から違う形態素にシフトしていくもの。第 3 に、あるレベルで爆発的に出現するもの。その中の爆発的に出現している表現を中心に各レベルの標識とした。

ตัวบ่งชี้ที่พบในบทสนทนาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

MIZUNO Yoshinori

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอ การประเมินระดับขั้นการสนทนาภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทยจากตัวบ่งชี้ในระดับนั้นๆ โดยแบ่งระดับของผู้ทำการทดสอบออกเป็น ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง จากข้อมูลที่รวบรวมด้วยวิธี OPI (Oral Proficiency Interview) ที่จัดทำขึ้นโดย ACTFL (American Council on the Teaching of Foreign Language) และทำการสรุปผลจำนวนที่พบมากขณะสนทนา โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ในระดับหน่วยคำ เป็นต้น จากผลการวิจัยพบลักษณะเด่น 3 ประการ คือ ประการแรก บางหน่วยคำมีการใช้ที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามระดับขั้นของผู้เรียน ประการที่สอง บางหน่วยคำมีการใช้ในลักษณะที่มีการเปลี่ยนไปใช้อีกหน่วยคำแทน ประการสุดท้าย บางระดับขั้นพบว่ามีการใช้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งในจำนวนนี้จำนวนที่มีการใช้แบบเพิ่มขึ้นอย่างมากรุนแรง ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้หลักของแต่ละระดับ

コース・シラバスから見た「観光日本語」科目の概要・目標・内容
——選択必修科目コースを有するタイの大学を事例に——

森 康眞

本稿は、主専攻・副専攻・選択必修・自由選択の複数あるタイ国内の大学における日本語コースの内、主に観光系学科に属する選択必修科目コースにおける「観光日本語」科目のコース・シラバス（科目履修概要）の考察を目的とする。考察に際しては、コース・シラバスの基幹となる教育内容に焦点を置いて、各大学における同科目の「概要・学習目標・学習内容」の比較検討を通じて、その全体的特徴、或いは、その個別的傾向を探究することに留意した。全体的・部分的考察を通して、対象とした 10 大学のコース・シラバスには、科目概要・学習目標・学習内容の各面で、較差が見られるものの、日本人観光客に適切に接客できる「実用的コミュニケーション能力」の養成と観光実務に適確に対応できる「実用的観光日本語の運用力」の向上が課題となっている。大学間の比較検討は、コース・シラバスの理念・開発・実践的側面、即ち、コース・シラバスの構想・策定・実施の各段階の有効的改善と各段階の統合的向上に資すると思われる。

คำอธิบายรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์ และเนื้อหาของภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว
จากโครงการสอน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีรายวิชาบังคับเลือก

MORI Yasumasa

บทความนี้เพื่อศึกษาโครงการสอนของภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยวในรายวิชาบังคับเลือก ซึ่งสังกัดภาควิชาการท่องเที่ยวที่มีทั้งรายวิชาเอก รายวิชาโท รายวิชาบังคับเลือก และรายวิชาเลือกเสรี จากการศึกษาได้พิจารณาลักษณะทั้งหมด หรือลักษณะเฉพาะส่วนโดยการเปรียบเทียบคำอธิบายรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยโดยเจาะจงในประเด็นเนื้อหาทางด้านการศึกษา พบว่าแม้จะมีความแตกต่างด้านคำอธิบายรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาการเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย และเป็นประเด็นของการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารในสถานการณ์จริงซึ่งเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นและความก้าวหน้าของทักษะการปฏิบัติของภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง การวิจัยนี้มีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นด้าน แนวคิด การวางแผน และการใช้ปฏิบัติในแต่ละด้านของความคิด การพัฒนา และการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริงในโครงการสอน

日本語学習者のためのディベート活動デザイン ——かみあった議論を目指して——

大野直子 吉澤明子

本稿は、日本語学習者のためのディベート活動デザインを提案するものである。まず、学生の意見述べの問題点を明らかにするため、ディスカッション発話資料を分析した。その結果、論題からはそれていないが、自分の意見を各自が自由に述べているため、意見がかみ合っていないことが分かった。そこで、かみ合った議論ができるようになることを目指し、ディベート活動をデザインした。まず、議論を焦点化するために、チームの主張となる「メリット/デメリットの数を1つ」にした。さらに、学生の日本語能力を配慮し、「型の設定」「反省時間の確保」「論題の選定」に重点を置くこととした。ディベート発話資料を分析した結果、かみ合った議論が観察された。その結果を踏まえ、本実践のディベートデザインの有効性を考察する。

การออกแบบกิจกรรมได้วาทีเพื่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น ——เป้าหมายคือการอภิปรายที่สอดคล้องกัน——

OHNO Naoko, YOSHIZAWA Akiko

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการออกแบบกิจกรรมได้วาทีเพื่อผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น โดยอันดับแรกเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลการพูดเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาของการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้ชัดเจนผลการวิเคราะห์นั้นแม้จะไม่ครอบคลุมหัวข้อวิจัยทั้งหมด แต่สามารถระบุได้ว่าเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้เกิดการไม่สอดคล้องในการอภิปรายดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมได้วาทีโดยมีเป้าหมายคือการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างสอดคล้องกัน เบื้องต้นได้ใช้หัวข้อหลักของทีมผู้ได้วาทีคือ “ข้อดีและข้อเสียเพียงข้อเดียว” เพื่อเน้นประเด็นสำคัญของหัวข้อในการอภิปราย นอกจากนั้น ยังให้ความสำคัญกับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน ด้วยการเน้น“การกำหนดโครงสร้าง” “จัดสรรเวลาสำหรับการทบทวนข้อผิดพลาด”และ“การเลือกหัวข้ออภิปราย”เป็นหลักผลของการวิเคราะห์ข้อมูลการพูดเป็นลายลักษณ์อักษรพิสูจน์ได้ว่าการอภิปรายมีความสอดคล้องกันงานวิจัยนี้ได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาประสิทธิภาพของการออกแบบกิจกรรมได้วาทีซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการจริง

中等教育機関の日本語選択コース教材作成にあたっての調査報告

ブラパー・セントーンスック、三浦多佳史、渋谷実希

タイ国では仏暦 2544 年の基礎教育カリキュラム改訂に伴い、それまで全国共通で決められていたカリキュラムを、各学校が地域や学習者のニーズに合わせて自由に設定できるようになった。それにより選択コースや時間外の活動として日本語クラスを開講する学校が増え、国際交流基金バンコク日本文化センター(以下 JFBKK)にはカリキュラムやコースデザイン、教材の選定について多数の相談が寄せられた。

現在タイの中等教育機関では、8 割以上の学校で JFBKK が 2004 年に開発した日本語教科書『あきこと友だち』が使用されている。しかしこの教材は、週に 5、6 コマの授業を行う日本語専攻コースを対象としているため、週 2、3 コマ程度の選択コースで使用するには学習項目や語彙のボリュームが多すぎ、適切な教材とは言えない。

以上の状況を踏まえ、JFBKK ではタイの中等教育機関日本語選択コース向け教材を開発することとした。開発にあたって、タイ北部、中部、東北部、南部の 4 地方において事前調査を行った。本稿はその調査結果を報告し、開発する新教材の方向性を示すものである。

รายงานผลการสำรวจ

แนวทางการพัฒนาตำราภาษาญี่ปุ่นสำหรับวิชาเลือกในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประภา แสงทองสุข, MIURA Takashi, SHIBUYA Miki

หลังจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544(ค.ศ.2001)ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถเปิดวิชาที่ตอบสนองความสนใจของผู้เรียนได้อย่างอิสระ จึงมีสถานศึกษาที่ต้องการเปิดรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือกเพิ่มเติมให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาเหล่านี้ได้มาขอคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งตำราที่เหมาะสมจากฝ่ายภาษาญี่ปุ่นของเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ

ปัจจุบันในโรงเรียนมัธยมศึกษาของไทยมากกว่าร้อยละ 80 ใช้ตำรา『あきこと友だち』ที่ทางเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ เป็นผู้ผลิตขึ้นในปีค.ศ.2004 แต่ตำราเล่มนี้เป็นตำราที่ผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นแผนซึ่งเรียนภาษาญี่ปุ่น 5-6 คาบต่อสัปดาห์ จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าตำราเล่มนี้เหมาะสำหรับคอร์สวิชาเลือกที่เรียน 2-3 คาบต่อสัปดาห์ เนื่องจากปริมาณคำศัพท์และหัวข้อที่เรียนมีมากเกินไป

จากสภาพการณ์ข้างต้น ทางเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ จึงมีดำริที่จะจัดทำโครงการพัฒนาตำราสำหรับคอร์สวิชาเลือกในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาตำรา จึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นครูและนักเรียนใน 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

タイ国日本語教育研究会の歩みと過去の資料
——過去 20 年間の資料編纂を担当して——

齋藤正雄

本稿においては「タイ国日本語教育研究会」のタイにおける日本語教育史上の意義を考えるとともに、研究会に残された諸資料の中の「年次セミナー」資料を紹介したい。

研究会は 1988 年「日本語研究サークル」として発足したが、1990 年、現在の「タイ国日本語教育研究会」に改称された。研究会の活動の中心は毎月定期的に行われる「月例会」と年に一度行われる「年次セミナー」であった。

これまでの活動記録は研究会のホームページで閲覧できる。しかし、いつ何をしたかという記録は残っているものの、発表者の作成したレジュメ等の配布資料の多くはこれまで書庫に収納されたままの状態であった。筆者は研究会運営委員として 2008 年 9 月より資料の整理作業と資料の散逸を防ぐための製本作業を行った。

**The history of “The Society for Japanese Language Education in Thailand”
and the past documents**

SAITO Masao

In this report, I think about the significance the history of “The Society for Japanese Language Education in Thailand”, and I would like to introduce some documents, particularly the past Annual Seminar documents.

The society was started in 1988 called “Japanese Language circle”. Later in 1990 it was renamed “The Society for Japanese Language Education in Thailand” The society has two main activities; one is the in monthly meeting, and an annual seminar once a year.

You can see records of these activities on our website. However, the records show only dates and titles of activities. Many of summaries and handouts written by speakers are left in a storeroom and not ready for uploading yet.

As a committee member, I have been working on rearranging and editing of the document since September 2008.

グループワークを取り入れた中上級の作文指導 ——メディア教材を利用して——

武井 啓子

本稿は中上級者向けの選択必修科目「アカデミック・ライティング」のクラスにおける実践報告である。石田(2007)の「日本語学習者の論文は、他人の意見と書き手の主張の区別がつかないものが多いが、それは間接語法を『使える』段階にまで引き上げておけば、かなり防げる問題」という指摘と「視聴覚教材を利用した文章表現の練習も考えられる。一連の写真や絵を見せて、文章を書かせるとか、ある主題についてスライドやVTRを見せて動機付けすることもできる。」という提案を受け、コースの前半は「意見と引用を区別した記述」を目標にレポート記述課題を行った。後半は、映像資料(テレビ番組)の情報をレジюмеとパワーポイントの資料にまとめて、クラス内で紹介、意見を述べるという課題を行った。コースを通して、読み手=同じクラスの学習者にわかりやすく伝える記述を目標としてピア・レスポンス活動を取り入れたクラス活動を行った。学生からのコメントを中心に授業を振り返り、今後の実践につなげていきたい。

การสอนเรียงความชั้นกลางและชั้นสูงโดยให้ผู้เรียนคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม
- สื่อมัลติมีเดีย -

TAKEI Hiroko

บทความนี้เป็นรายงานผลการเรียนการสอนวิชา “การเขียนเชิงวิชาการ” ซึ่งเป็นวิชาบังคับเลือกสำหรับนักศึกษาชั้นกลางและชั้นสูง อธิตะ (2007) ได้กล่าวไว้ว่า วิทยานิพนธ์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นนั้น ไม่สามารถแยกได้ว่าส่วนใดเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนและส่วนใดเป็นความคิดเห็นของผู้อื่น แต่ถ้าได้รับการฝึกจนถึงขั้นที่สามารถนำไป “ใช้ได้” ก็จะสามารถป้องกันมิให้เกิดปัญหาเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะวิธีการสอนหลายๆวิธี เช่น ฝึกเขียนจำนวนต่างๆ จากสื่อมัลติมีเดีย ให้ดูภาพแล้วเขียนประโยค หรือให้ดูสไลด์หรือ VTR เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเขียน ครั้งแรกของการเรียนการสอนนั้นจึงได้ให้ผู้เรียนฝึกเขียนรายงานโดยเน้นเรื่อง “ความแตกต่างของประโยคแสดงความคิดเห็นและประโยคอ้างอิง” ส่วนครั้งหลังได้ให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากรายการโทรทัศน์แล้วนำมาสรุปเป็นเอกสารและ Power Point พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นด้วย ในการรายงานนั้นใช้วิธี Peer Response และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะได้มีการนำข้อคิดเห็นของผู้เรียนไปปรับใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

海外学習環境における学習リソースについての一考察 ——タイ・日間を結んだ遠隔授業実践の改善を通じて——

牛窪隆太

文部科学省が打ち出した留学生 30 万人計画に対応するために、日本国内の学習環境の配備が課題となっている。しかし、日本語教育においては海外で学習する学習者が圧倒的に多く、依然として海外における学習環境の配備が課題であることに変わりはない。その時に問題となるのが、学習リソースを捉える観点である。本稿では、タイと日本を結んで行った遠隔授業の実際を示し、そこから見えてきた問題点とプログラム改善の経緯を示す。その上で、海外学習環境において学習リソース(特に人的リソース)を捉える観点について提言を行う。

การศึกษาเรื่องทรัพยากรการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ในประเทศ
กรณีศึกษาจากพัฒนาการการฝึกฝนของการเชื่อมโยงชั้นเรียนทางไกลระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น

USHIKUBO Ryuta

บทคัดย่อ

เนื่องจากแผนแม่บทในการรับนักเรียนต่างชาติจำนวนกว่าสามแสนคนของกระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่น ก่อให้เกิดปัญหาการจัดสรรสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ขึ้นภายในประเทศ หากแต่มิใช่ปัญหาภายในประเทศเท่านั้น การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นที่มีขึ้นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นจำนวนมหาศาลในต่างประเทศก็ประสบปัญหาลักษณะเช่นเดียวกันนี้ จากปัญหานี้ทำให้ได้ข้อสันนิษฐานว่าสาเหตุหนึ่งมาจากปัจจัยด้านทรัพยากรในการเรียนรู้ เอกสารฉบับร่างชิ้นนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทางไกลระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความเป็นมาของแผนพัฒนาการการฝึกฝนอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วก็จะนำเสนอแนวความคิดเรื่องทรัพยากรการเรียนรู้ (โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์) ในสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในประเทศ